

Kvalitetshantering och utvecklande utvärdering inom småbarnspedagogiken

En modell för Esbo svenska bildningstjänster

Johan Bäckman

Lärdomsprov

Socionom flerform

2024

Lärdomsprov

Johan Bäckman

Kvalitetshantering och utvecklande utvärdering inom småbarnspedagogiken. En modell för Esbo svenska bildningstjänster.

Yrkeshögskolan Arcada: Socionom (YH), 2024.

Identifikationsnummer:

9441

Uppdragsgivare:

Svenska bildningstjänster (Esbo stad)

Sammandrag:

Det här verksamhetsinriktade arbetet är utfört i samarbete med Esbo svenska bildningstjänster (Svebi). Syftet med arbetet är att utveckla en kvalitetshanteringsmodell för den svenskspråkiga småbarnspedagogiken i Esbo, och skapa material som stöder småbarnspedagogikens ledning i ibruktandet av modellen och i utvecklandet av organisationens kvalitetskultur. Arbetet utforskar begreppet kvalitet i en pedagogisk kontext och utformar en modell som baserar sig på principerna för ständig förbättring (PCDA) och utvecklande utvärdering. Kvalitetshanteringsmodellen har som ett centralt moment kvalitetsutvecklingsystemet Valssi, som tagits fram av Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU). Valssi består av en utvärderings- och utvecklingsprocess i tre steg som använder sig av enkätverktyg kring olika centrala teman inom småbarnspedagogiken. Enkäterna har utarbetats av NCU i samråd med ledande experter inom gängse område och de har alla en koppling till centrala indikatorer för hög kvalitet inom småbarnspedagogiken. Handboken, som är slutresultatet av det här arbetet, har skapats under loppet av ett ett-årigt projekt för svenska bildningstjänsterna i Esbo. Projektet finansierades i huvudsak genom undervisnings- och kulturministeriets specialstatsunderstöd. Arbetet följde Salons konstruktivistiska modell för utvecklingsarbete. Materialet som inkluderades i handboken har under projektets lopp presenterats och utsatts för kritik av centrala intressenter som Svebis förvaltning, ledande daghemsföreståndare samt ledare inom småbarnspedagogik. Handboken innehåller en presentation av kvalitetshanteringsmodellen, instruktioner, referat samt

länkar till vidare läsning. Dessutom innehåller handboken praktiskt lagt material som stöd för småbarnspedagogikens ledning i olika skeden av processen.

Nyckelord:

Kvalitet, Kvalitetshantering, Utvärdering, Småbarnspedagogik, Valsi

Degree Thesis

Johan Bäckman

Kvalitetshantering och utvecklande utvärdering inom småbarnspedagogiken. En modell för Esbo svenska bildningstjänster.

Yrkeshögskolan Arcada: Socionom (YH), 2024.

Identification number:

9441

Commissioned by:

Svenska bildningstjänster (City of Espoo)

Abstract:

This practice-based thesis is carried out in co-operation with Svenska bildningstjänster at the city of Espoo (Svebi). The purpose of the work is to develop a quality management model for Swedish-language early childhood education in Espoo and to create material that support the management of early childhood education in implementing the model and developing the organization's quality culture. The work explores the concept of quality in a pedagogical context and designs a model based on the principles of continuous improvement (PCDA) and sustainable assessment. A central element in the quality management model is the Valssi quality development system developed by the Finnish Education Evaluation Centre (NCU). Valssi consists of a three-stage evaluation and development process using survey tools on various key themes in early childhood education and care. The surveys have been developed by the NCU in consultation with leading experts in the field and all are linked to key indicators of quality in early childhood education and care. The manual, which is the final result of this work, has been created during a one-year project for the Svebi. The project was mainly financed by a government grant from the Ministry of Education and Culture. The work followed Salonen's constructivist model for development work. In the course of the project, the material included in the manual has been presented to and subjected to criticism by key stakeholders such as the Svebi administration, and managers working in early childhood education and care. The manual contains a presentation of the quality management model, instructions, summaries and links to further reading. In addition, the manual contains practical material to support the management of early childhood education and care in executing the different stages of the process.

Keywords:

Quality, Quality management, Evaluation, Early childhood education and care, Valsi

Innehåll

1	Inledning och val av forsknings- eller utvecklingsområde	4
2	Bakgrund, fokusering och arbetslivsrelevans	5
2.1	Central lagstiftning, normer och styrdokument	5
2.2	Det problematiska begreppet kvalitet.....	7
2.3	Kvalitetshantering och kvalitetskultur	8
2.4	Utvecklande utvärdering	9
2.5	Kvalitet inom småbarnspedagogiken, NCU 2016-2023	10
2.6	Kvalitetsutvecklingssystemet för småbarnspedagogiken, Valssi	12
2.7	Valssi-processen	13
2.8	Småbarnspedagogikens organisationsstruktur på svenska bildningstjänsterna i Esbo.....	13
2.9	Implementering av utvecklingsåtgärder	14
3	Syfte och målsättning	15
4	Metod och process	15
4.1	Den konstruktivistiska modellen av utvecklingsarbete.....	15
4.2	Processbeskrivning	16
4.3	Valssi-pilot våren 2023	20
4.3.1	Förberedande skede.....	20
4.3.2	Tekniska problem	20
4.3.3	Enkätutvärdering	21
4.3.4	Gruppdiskussion	22
4.3.5	Enhetens utvärderingstillfälle	22
4.4	Från pilot till produkt	24
4.5	Etiska överväganden	25
5	Resultat och diskussion	26
5.1	Esbo svenska bildningstjänsters handbok för kvalitetshantering inom småbarnspedagogiken.....	26
5.2	Diskussion	27
Källor	29

1 Inledning och val av forsknings- eller utvecklingsområde

Fostran och lärande börjar inte då ett barn inleder skolan, utan vid födseln. Åldern då ett barn kan delta i småbarnspedagogiken är en tid då barnets framtid formas och grunden för senare utveckling läggs. Både den nuvarande samt den förra regeringen i Finland har haft som mål i sina regeringsprogram att höja graden av deltagande i småbarnspedagogiken, speciellt bland barn över 3 år (Statsrådet, 2019; Statsrådet, 2023). Småbarnspedagogik har potentiellt en stor positiv effekt såväl för barnet, barnets familj och samhället på det stora hela, men enbart om den håller hög kvalitet (Utbildningsstyrelsen, 2016).

Kvalitetshantering är något som alla organisationer behöver för att säkerställa att produkten eller servicen motsvarar de kriterier som ställs för den. Däremot kan det, speciellt inom servicebranschen, upplevas att begreppet kvalitet är svårförstått och att det är svårt att definiera vilka kriterier som skall mötas. Kvalitetshantering och att utvärdera och utveckla verksamheten inom småbarnspedagogiken är inte frivilligt för anordnaren utan det krävs direkt i den centrala lagstiftningen (Lag om småbarnspedagogik, 2018). I det centrala styrdokumentet för verksamheten, grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022, är utvärdering och utveckling av verksamheten centrala begrepp (Utbildningsstyrelsen, 2022). Utvärdering som ett mångsidigt koncept är en central del av de förnyade grunderna för småbarnspedagogik från år 2018 (Aho et al., 2021).

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) har en lagstadgad uppgift att producera utvärderingsbaserad information för det utbildningspolitiska beslutsfattandet (Lag om nationella centret för utbildningsutvärdering, 2013). Som en del av detta arbete har NCU under åren 2016–2023 utarbetat ett kvalitetsutvärderingssystem både för att utföra NCU:s egen grunduppgift och för att stöda anordnarnas egna kvalitetshantering inom småbarnspedagogiken. I januari 2023 uppdaterades lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering med nya paragrafer gällande kvalitetsutvärderingssystemet för småbarnspedagogiken (som fick namnet Valssi) samt dess ändamål. Genom Valssi kommer NCU att genomföra nationella utvärderingar i vilka det är bindande för anordnarna att delta. NCU ger också anordnarna möjligheten att på frivillig basis använda sig av delar av systemet för att utveckla sin verksamhet samt fullgöra sin lagstiftade skyldighet

gällande utvärdering av småbarnspedagogiken. (Lag om nationella centret för utbildningsutvärdering, 2013)

Verksamhetskulturen, och som en del av den kvalitetskulturen, på en arbetsplats är något som det inte är lätt att ändra på. Det krävs målmedvetet arbete, struktur och upprepning för att något nytt skall ha möjlighet att bli en del av kulturen. ”... We are what we repeatedly do. Excellence, then is not an act but a habit.”, som historikern och filosofen Will Durant tolkar Aristoteles (Durant, 2022).

För att ta i bruk de nya kvalitetshanteringsmöjligheter som kvalitetsutvecklingssystemet Valssi ger, utarbeta systemet till en modell som fungerar för Esbo svenska bildningstjänster, samt inkorporera de inslag av utvärdering och kvalitetshantering som tidigare funnits inom verksamheten, behövdes en insats. I det här verksamhetsinriktade arbetet är syftet att beskriva en modell för kvalitetshantering och utvärdering och ge ledarna inom småbarnspedagogiken stöd att påverka kvalitetskulturen på de småbarnspedagogiska enheterna i en positiv riktning. För kulturen är i slutändan det som avgör vad som sker i vardagen när ingen är där för att ge instruktioner.

2 Bakgrund, fokusering och arbetslivsrelevans

Det här kapitlet presenterar de centrala normerna, begreppen samt principerna som tillsammans utgör det ramverk som styr fokuseringen av det här verksamhetsinriktade arbetet. Centrala normer utgörs bland annat av lagen om småbarnspedagogik, grunderna för planen om småbarnspedagogik samt grunderna och rekommendationerna för småbarnspedagogikens kvalitet. Begrepp som är viktiga att diskutera är framförallt begreppet ”kvalitet” samt principen för utvecklande utvärdering. Flödet i kapitlet ämnar gå från det allmänna till det specifika.

2.1 Central lagstiftning, normer och styrdokument

24§ i lagen om småbarnspedagogik gäller utvärdering av den småbarnspedagogiska verksamheten. Paragrafen i sin helhet är central för det här arbetet och citeras därför i sin helhet här:

Syftet med utvärderingen av småbarnspedagogiken är att trygga att syftet med denna lag uppfylls, stödja utvecklandet av småbarnspedagogiken och främja förutsättningarna för

barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Den som anordnar och den som tillhandahåller småbarnspedagogik ska utvärdera sin verksamhet samt delta i utomstående utvärdering av sin verksamhet. De centrala resultaten av utvärderingarna ska publiceras. (Lag om småbarnspedagogik, 2018, 24§)

Nationella centret för utbildningsutvärdering är ett oavhängigt sakkunnigorgan för extern utvärdering av utbildning och småbarnspedagogik. Utvärderingscentret producerar utvärderingsbaserad information för det utbildningspolitiska beslutsfattandet och utvecklandet av utbildningen och småbarnspedagogiken. Lagen om nationella centret för utbildningsutvärdering är uppdaterad 1.1.2023 gällande §7, kvalitetsutvärderingssystem för småbarnspedagogiken samt dess ändamål (Systemet kallas Valssi). (Lag om nationella centret för utbildningsutvärdering, 2013)

Det är frivilligt för anordnarna av småbarnspedagogik att använda sig av verktygen för självvärdering och utvecklande utvärdering som är inkluderade i Valssi. Systemet kan användas för att fullgöra skyldigheten att utvärdera småbarnspedagogiken i enlighet med 24 § i lagen om småbarnspedagogik. Senare kommer verktyget att användas för nationella utvärderingar och deltagandet i dessa är bindande. (Lag om nationella centret för utbildningsutvärdering, 2013)

I det centrala styrdokumentet för verksamheten, grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022, nämns orden ”utvärdera” och ”utvärdering” sammanlagt 119 gånger (Utbildningsstyrelsen, 2022). Utvärdering som ett mångsidigt koncept har inte alltid haft en så central plats i styrdokumentet, utan det har kommit som en central förnyelse i grunderna för planen för småbarnspedagogik år 2018 (Aho et al., 2021). Ansvaret för att utvärdera den småbarnspedagogiska verksamheten ligger på anordnaren (Lag om småbarnspedagogik, 2018).

För att utföra utvärderingen i barngruppen ligger ansvaret på läraren inom småbarnspedagogik, då det för ändamålet avsätts arbetstid för planering, utvärdering och utveckling (puu-tid) i kollektivavtalet. För dessa uppgifter har det reserverats 13% av lärarens arbetstid. (Undervisningssektorns fackorganisation OAJ, 2019)

2.2 Det problematiska begreppet kvalitet

Traditionellt avser begreppet kvalitet hur något uppfyller kriterierna som ställs detta något (Vlasov et al., 2019; Terminologicalcentralen, 2023). Senare har begreppet utvidgats och det har beskrivits som att förstå och tillfredsställa kundernas nuvarande och framtida behov. (Dale, 2016)

Begreppet kvalitet har diskuterats ur ett utbildningsperspektiv redan en längre tid. Då begreppet har sitt ursprung i produktions världen, där det ofta kopplades till lätt mätbara fakta, normer, tydliga kriterier och objektiva sanningar, så är det inte självklart hur begreppet skulle fungera inom utbildningssektorn, där det här traditionella synsättet på kvalitet inte bara kunde skapa ett mätproblem utan också riskera att förlora mycket av relevansen i det man vill mäta. Då det handlar om service och utbildning kan man hävda att kvalitet blir till något subjektivt i stället för objektivt och således påverkas starkt av den omkringliggande kontexten. (Moss, 2016; Dahlberg et al., 2013)

Samtidigt kan man argumentera för att det inte ger utbildningssektorn ett frikort att låta bli att fundera på kvalitet och mätning. Enligt Hubbard (2014) är det alltför vanligt att organisationer hänvisar till många av de till och med viktigaste aspekterna inom sin verksamhet som ”omätbara”. Det kan bero på att det handlar om något som är så komplext att det är svårt att omedelbart se hur det skulle gå att mäta. Problemet med sådana här ”omätbara” aspekter av verksamheten är flera. Det kan bland annat leda till situationer där mindre viktiga, men mätbara, faktorer ges en större roll i beslutsfattande än viktigare, men ”omätbara”, faktorer. Å andra sidan kan man till exempel vid resursallokeringar hävda kopplingen till viktiga ”omätbara” strategiska mål utan att ha någon vetskap om till vilken mån tilläggsresurserna skulle påverka målet. Hubbard hävdar dock att om något är viktigt, så måste det ha en utkomst. Och om något har en utkomst, så kan man finna mer eller mindre av utkomsten. Då går det också att mäta. (Hubbard, 2014)

För att tackla det här problemet, bibehålla det komplexa innehållet i verksamheten, men samtidigt ägna sig åt kvalitetshantering, utvärdering och mätning, föreslår Dahlberg et al. (2013) en ny princip för kvalitetsutvärdering inom utbildningssektorn; ”meaning making”. Det står för en demokratisk process som ämnar belysa verksamhetens innehåll och utsätta innehållet för reflektion, dialog och argumentation. (Dahlberg et al., 2013)

I kvalitetsutvecklingssystemet som nationella centret för utbildningsutvärdering utarbetat för småbarnspedagogiken, använder NCU sig av begreppet ”utvecklande utvärdering” för att beskriva en princip som ter sig som något väldigt nära besläktat med detta ”meaning making” som Dahlberg et al. (2013) talar om, även om NCU inte frångått de mer traditionella kvalitetsbegreppen. Principen för utvecklande utvärdering motiverar NCU med den föränderliga verksamhetsmiljön samt den höga graden av komplexitet i fenomenen som utvärderas (Moitus & Kamppi, 2020).

2.3 Kvalitetshantering och kvalitetskultur

Kvalitetshantering avser organisationens planenliga verksamhet, rutiner och överenskommer gällande planering, genomförande, utvärdering och utveckling av verksamheten (Vlasov et al., 2019).

Den återkommande cykliska processen av att planera, genomföra, utvärdera och utveckla verksamheten är även känt under termerna ”Plan-Do-Check-Act” (PDCA) och ”kaizen”, vilka alla avser samma tanke om att kontinuerligt utveckla verksamheten och kvaliteten på det man producerar. Fördelen för en organisation som åtar sig ett system för kvalitetshantering som baserar sig på kontinuerlig utveckling är att många av de utmaningar och utvecklingsbehov som uppstår i verksamheten är små eller gradvisa, oförutsedda och bäst går att upptäckas och åtgärdas av arbetstagarna i den pågående verksamheten. Detta till skillnad från till exempel kvalitetshantering som baserar sig på att ledningen i förväg löser problem ”utanför” verksamheten. (Duffy, 2013)

Att anamma sig det här tankesättet leder till att organisationens kvalitetskultur blir central. Kvalitetskultur avser den delade uppfattningen i organisationen om hur man definierar kvalitet i verksamheten och vilken dess betydelse är. Det kan handla om hurdan inställningen till utveckling av den egna verksamheten är, hur arbetstagaren uppfattar sitt ansvar att föra fram och rätta till missförhållanden eller det gemensamma engagemanget för vardagens kvalitetsarbete. En utvecklad kvalitetskultur är beroende av en organisatorisk och individuell förmåga till självinsikt, där man kan identifiera egna styrkor och utvecklingsområden. (Vlasov et al., 2019)

Tanken om vad som konstituerar en högt utvecklad kvalitetskultur har utvecklats genom åren. Ursprungligen har fokus varit på inspektion av verksamheten, senare på kontroll av utkomsten och kvalitetssäkring. En modernare syn på en högt utvecklad kvalitetskultur kallas ”total kvalitetsledning” och hänvisar till ett synsätt där förståelse för kvalitet och ständig utveckling genomsyrar hela verksamheten. På det stora hela kan man säga att de senaste hundra åren har fokus skiftat från att finna problem och hitta skyldiga mot ett ständigt kvalitetsutvecklingsarbete där alla ser det som en naturlig del av sitt arbete. (Dale, 2016)

2.4 Utvecklande utvärdering

En central del av den cykliska processen för kontinuerlig förbättring eller kontinuerlig utveckling (PDCA) är utvärdering.

Utvärdering kan upplevas svårt och får lätt en negativ klang som en bedömning som ämnar hitta fel eller brister. Utvärdering är ändå en central del av en lärande organisation och kontinuerlig utveckling. En cyklisk process av utvärdering och utveckling baserad på den information utvärderingen gett för organisationen vidare. (Aho et al., 2021)

Utvecklande utvärdering är en princip för utvärdering där det centrala målet för utvärderingen är att utveckla den egna verksamheten i kontrast till t.ex. en utvärdering som görs av någon utomstående aktör för att bedöma nuläget. I utvärderande utveckling är fokus på framtiden i stället för nuläget och på dialog i stället för kontroll. (Vlasov et al., 2019) Centrala principer är engagemang och växelverkan och att man använder mångsidiga metoder som bidrar till att öka den gemensamma förståelsen av temat som utvärderas (Moi-tus & Kamppi, 2020). Utvärderande utveckling som princip kan därmed sägas överensstämma med en modern uppfattning av högt utvecklad kvalitetskultur enligt Dale (Dale, 2016).

En viktig aspekt av utvecklande utvärdering är just den att utvärdering och datainsamling inte enkom görs för utvärderingens skull, utan det bör bilda en helhet där man gör ett medvetet val om vad man utvärderar och varför, samt att man tar vara på utvärderingens resultat i form av utvecklingsåtgärder. Utvärdering är inte ett självändamål utan en

förutsättning för utveckling (Oksi, 2021). Som bäst ger utvärdering både en bild av nuläget samt information om möjliga utvecklingsbehov. Mångsidiga metoder behövs för att utvärderings- och utvecklingsarbetet skall vara relevant (Vlasov et al., 2019).

Utvärdering är en del av arbetsuppgifterna för lärare inom småbarnspedagogik som för ändamålet har arbetstid avsatt. Den så kallade puu-tiden (Arbetstid för planering, utvärdering och utveckling) har tidigare använts till stor del för planering, men för att en småbarnspedagogik av hög kvalitet skall upprätthållas och uppnås är det viktigt att tiden i framtiden fördelas jämnare mellan de nämnda momenten. (Aho et al., 2021)

Att göra hela personalen delaktiga i utvärderingsprocessen har flera centrala fördelar. För det första kan det fördjupa den information man får genom utvärdering genom att erbjuda flera synpunkter. För det andra leder delaktighet till att personalen är mer motiverad och engagerade, vilket leder till att personalen är mer motiverad att utföra det utvecklingsarbete som utvärderingen leder till samt ta del i framtida utvärderingsprocesser. För att personalens inställning till utvärderings- och utvecklingsarbetet skall vara positiv, är det även viktigt att lyfta fram de positiva effekter arbetet har i deras vardag. (Aho et al., 2021)

Både lagen om småbarnspedagogik och grunderna för planen för småbarnspedagogik förutsätter även att barnen är delaktiga och blir hörda i saker som berör barnen. (Benjaminsson & Laakso, 2021) Dessutom är barnen erfarenhetsexperter och besitter unik kunskap om sin vardag.

2.5 Kvalitet inom småbarnspedagogiken, NCU 2016-2023

NCU har år 2016 inlett ett arbete för att beskriva ett ramverk för kvalitet inom småbarnspedagogiken i Finland samt ta fram ett system för kvalitetsutveckling inom småbarnspedagogiken. Som grund för ramverket har de valt att bygga på ett europeiskt ramverk för kvalitet inom småbarnspedagogiken (2014 ECEC quality framework) som använder sig av kvalitetsfaktorer och indikatorer och kriterier gällande dessa. Kvalitetsfaktorerna delar in den småbarnspedagogiska verksamheten och anordnandet av den i mindre delområden. Dessa delfaktorer kan sedan beskrivas med hjälp av indikatorer, som är konkreta beskrivningar av vad hög kvalitet inom det utsedda området kan se ut som. En indikator sätter därmed upp en målnivå för verksamheten inom det utsedda området. Indikatorerna kan

sedan ytterligare spjälkas upp i kriterier, som är tydliga och verksamhetsnära påståenden eller frågor, som fungerar som utvärderingsgrund. (Vlasov et al., 2019)

Kriterierna kan uttryckas så att de går att besvara på en bestämd skala som till exempel ”förverkligas mycket bra / bra / någorlunda / dåligt / mycket dåligt” eller genom en ”ja/nej”-fråga. (Repo, 2019)

Med hjälp av kriterierna kan man alltså besvara frågan ”hur bra kvalitet har vi inom det indikerade området”?

Anordnandet och utförandet av den småbarnspedagogiska verksamheten har NCU delat in i strukturfaktorer och processfaktorer. Strukturfaktorerna utgår till stor del från lagstiftning och nationella styrdokument och de är relativt permanenta. Strukturfaktorerna anger ramarna för hur verksamheten ordnas. Strukturfaktorer är till exempel anordnarens ledningssystem, tjänsternas tillgänglighet, resurser, personalstruktur och verksamhetens inklusivitet. Den lokala planen för småbarnspedagogik är också en viktig strukturfaktor. (Vlasov et al., 2019)

I ”Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet”, som är ett styrdokument för småbarnspedagogiken, har NCU tagit fram sammanlagt 34 indikatorer som beskrivning av strukturfaktorerna. (Vlasov et al., 2019)

Processfaktorerna utgörs av den småbarnspedagogiska verksamhetens kärnaktiviteter samt den pedagogiska verksamhetskulturen (Vlasov et al., 2019). Processfaktorerna har en direkt koppling till barnens upplevelse av småbarnspedagogiken. Centrala element i alla processfaktorerna är pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling, pedagogisk verksamhet och lärmiljöer, pedagogiskt ledarskap samt interaktionen på alla nivåer; interaktionen mellan de professionella och barnen, interaktionen mellan barnen och i barngruppen, interaktionen mellan de professionella och i de interprofessionella nätverken, samt interaktionen mellan personalen och vårdnadshavarna. (Repo, 2019).

Processfaktorerna lämpar sig speciellt bra för utvärderingar på enhetsnivå samt grupp- nivå. NCU har tagit fram sammanlagt 26 indikatorer som beskrivning av processfaktorerna. (Vlasov et al., 2019)

2.6 Kvalitetsutvecklingssystemet för småbarnspedagogiken, Valssi

Valssi är ett kvalitetsutvecklingssystem för småbarnspedagogiken som nationella centret för utbildningsutvärderings (NCU) utarbetat. I centrum av systemet finns olika verktyg som baserar sig på indikatorerna för kvalitativ småbarnspedagogik. Verktygen är frågebatterier som utarbetats av experter och forskare inom olika delar av småbarnspedagogikens centrala innehåll. Frågorna och påståendena kan alltså kopplas till de kriterier mot vilket indikatorerna speglas. Ett frågebatteri behandlar en aspekt av kvalitativ småbarnspedagogik (till exempel basaktiviteter, lek, matfostran). (Vlasov et al., 2019) (Karvi, 2023)

Ett verktyg kopplar ihop 1–3 indikatorer för kvalitativ småbarnspedagogik. Det finns även flera verktyg som utvärderar olika delar av verksamheten, som är kopplade till samma indikator. Sammanlagt finns det idag 18 utvärderingsverktyg för processfaktorer och 9 utvärderingsverktyg för strukturfaktorer. Flera verktyg är ännu under utveckling och publiceras senare (situation 6.11.2023). (Karvi, 2023)

De färdiga verktygen är uppladdade på en molnplattform som kopplats till informationsresursen inom småbarnspedagogiken (Varda). Det här medför en möjlighet till automatiskt utskick till personalens e-post samt att svaren kopplas ihop med bakgrundsuppgifter som finns i Varda. (Harkoma et al., 2023)

Syftet med frågebatterierna i Valssi är att hjälpa till att besvara frågan ”hur bra kvalitet har vi inom det indikerade området nu?” samt genom reflektion och självvärdering enskilt, i barngrupp och på enheten, sätta upp mål och utveckla den egna verksamheten. Det som NCU kallar för ”utvecklande utvärdering”. (Vlasov et al., 2019)

Systemet är utarbetat och upprätthålls av Nationella centret för utbildningsutvärdering NCU. NCU kommer vid ett senare skede att genomföra nationella utvärderingar med

hjälp av systemet i vilka det är obligatoriskt för alla anordnare att delta. Utöver det är det frivilligt men möjligt för anordnarna att använda sig av systemet i sin kvalitetshantering samt för att fullgöra den plikt som nämns i 24 § i lagen om småbarnspedagogik att utvärdera den småbarnspedagogik de tillhandahåller. (Vlasov et al., 2019)

2.7 Valssi-processen

Valssi-processen har tre huvudsakliga skeden. Då man på anordnar- eller enhetsnivå valt ett tema man vill utvärdera och utveckla, skickas samtliga personer som arbetar inom de valda enheterna en enkät som innehåller ett frågebatteri gällande det valda temat. Respondenterna får enkäten som en personlig länk i sin arbets-e-post. (Harkoma et al., 2023)

Nästa skede i processen är att de personer som till vardags arbetar i samma småbarnspedagogiska grupp samlas för att diskutera det valda temat ur gruppens synvinkel. Under diskussionen dokumenterar de gruppens styrkor och utvecklingsområden med avseende till temat, och lämnar in dokumentationen till enhetens ledare. (Harkoma et al., 2023)

I det tredje skedet av processen ordnas en utvärderingsdiskussion för hela enheten, där utvärderingens resultat så här långt presenteras och diskuteras och diskussionen kring temat fördjupas. Enhetens gemensamma utvecklingsmål gällande temat bestäms och en utvecklingsplan görs. (Harkoma et al., 2023)

Efter det gemensamma utvärderingstillfället slutför enhetens ledare enhetens utvärderingsrapport som innehåller bland annat centrala observationer och enhetens utvecklingsplan. Rapporten skickas till anordnaren/förvaltningen, där ett sammandrag av hela utvärderingen på alla enheter görs. De centrala delarna av utvärderingen publiceras. (Harkoma et al., 2023)

2.8 Småbarnspedagogikens organisationsstruktur på svenska bildningstjänsterna i Esbo

I det här stycket presenterar jag organisationsstrukturen för småbarnspedagogiken på svenska bildningstjänsterna i Esbo i den mån det är relevant för det här arbetet.

Svenska bildningstjänsterna i Esbo är anordnare av svenskspråkig småbarnspedagogik i Esbo. Bildningstjänsterna leds av direktören för svenska bildningstjänster. Under direktören finns en utvecklingschef med ansvar för bland annat frågor gällande utvärdering, samt en undervisningschef med ansvar för bland annat pedagogisk utveckling samt kompetensutveckling för pedagogisk personal. Under direktören finns även två ledande daghemsföreståndare med ett övergripande ansvar för planering, utförande samt utveckling av småbarnspedagogiken i Esbo. Varje daghem har även en egen ledare inom småbarnspedagogik som ansvarar för den enheten. En ledare inom småbarnspedagogik kan vara ledare för en eller flera daghem. I Esbo fungerar år 2023 sammanlagt 21 kommunala daghem, som leds av 13 ledare inom småbarnspedagogik, inklusive de två ledande daghemsföreståndarna. På förvaltningen finns även sakkunniga, planerare samt servicehandledare som har arbetsuppgifter som stöder småbarnspedagogiken. (Svenska bildningstjänster, 2024)

2.9 Implementering av utvecklingsåtgärder

Då fokus i både en högt utvecklad kvalitetskultur och utvecklande utvärdering är att ständigt förbättra verksamheten, blir implementeringen av de överenskomna utvecklingsåtgärderna en central punkt.

Det är allmänt erkänt att det är svårt att ta till sig nya vanor. I en intervju i Helsingin Sanomat, uttrycker psykoterapeut och fackboksförfattare Emilia Kujala det så här:

On hyvä ymmärtää, että pelkkä tieto ja neuvot johtavat yllättävän harvoin toimintaan...Muutoksen tekeminen elämässä on tutkitusti vaikeaa...Jos jokin muutos elämässä ei toteudu, kyse ei ole vain omasta huonosta itsekurista vaan siitä, että muutoksen tekeminen on vaikeaa ja hidasta...Jos omat päätökset lenkille lähtemisestä eivät tunnu toteutuvan, kannattaa pysähtyä ja havainnoida mistä se johtuu...Myös varasuunnitelman tekeminen nostaa suunnitelman toteutumisen todennäköisyyttä. (Nissinen, 2023)

Peter Gollwitzer (1994) argumenterar för att det finns ett sätt att överkomma utmaningarna med att ta till sig nya vanor. Gollwitzers prövade teori hävdar att man strategiskt och avsiktligt kan uppnå ett mål-inriktat beteende, innan vanor har hunnit formas, genom att utforma specifika tankar som konkret kopplar ihop omgivningen med det man har som avsikt att utföra. Han kallar dessa ”implementation intentions”. Det önskade beteendet

uppnås genom att en association mellan de omständigheter man bestämt och beteendet ifråga skapas vilket hjälper att automatisera beteendet. (Bargh & Gollwitzer, 1994)

Avsikten är uttryckt i formen ”om X sker så gör jag Y”. ”Implementation intention” har senar visat sig vara ett effektivt hjälpmedel och fungerar även i situationer med en hög grad av kognitiv stress, vilket man kan argumentera för att vardagen inom småbarnspedagogiken gör. (Gallo & Gollwitzer, 2007)

3 Syfte och målsättning

Syftet med det här arbetet är att beskriva en modell för kvalitetshantering och utvärdering och ge ledarna inom småbarnspedagogiken stöd att påverka kvalitetskulturen på de småbarnspedagogiska enheterna i en positiv riktning. Målsättningen är att ta i bruk de nya kvalitetshanteringsmöjligheter som ”Valsi” ger, utarbeta systemet till en modell som fungerar på Esbo svenska bildningstjänster, samt inkorporera de inslag av utvärdering och kvalitetshantering som tidigare funnits inom verksamheten. Vidare är målsättningen att skapa så konkret och lättanvänt material som möjligt för att stöda ledarna i deras arbete.

4 Metod och process

Det här kapitlet beskriver den metod som det här verksamhetsinriktade arbetet följer och innehåller dokumentation av arbetsprocessen. Kapitlet innehåller även etiska överväganden som är relevanta för arbetet.

4.1 Den konstruktivistiska modellen av utvecklingsarbete

Enligt Salonen (2013) har utvecklingsarbete, vilket det här verksamhetsinriktade arbetet kan beskrivas som, traditionellt beskrivits antingen genom en linjär modell eller en spiralmodell. Den linjära modellen går som namnet anger linjärt från definieringen av syfte, till planering, till utförande och sist avslutande och utvärdering. Spiralmodellen kan beskrivas som en på tidigare skeden byggande spiral där planering, utförande, observation och reflektion följer varandra tills arbetet är slutfört. (Salonen, 2013)

För att kombinera de bästa sidorna av de två modellerna föreslår Salonen en tredje modell, den konstruktivistiska modellen. Modellen följer till stora delar den linjära modellen, men har tagit med inslag av utvärdering, reflektion och lärande under arbetets förlopp. (Salonen, 2013)

Jag har i det här projektet följt Salonens konstruktivistiska modell och följer de angivna delarna i projektets processbeskrivning.

4.2 Processbeskrivning

Enligt Salonen är utgångspunkten för ett utvecklingsarbete en tanke om ett utvecklingsbehov och en uppgift som uppstår ur behovet. Centrala aktörer, avgränsningar och ramar behöver diskuteras i detta skede. (Salonen, 2013)

Utgångspunkten för det här utvecklingsprojektet började formas då jag träffade beställarens representant för att diskutera syftet med arbetet. Det här gav mig de första ramarna för arbetet. En del av ramverket kommer direkt från finansieringen av projektet, där specialstatsunderstödet som administrerats av utbildnings- och kulturministeriet hade specifika bestämmelser. I beslutet gällande finansiering (Undervisnings- och kulturministeriet, 2022) står det att syftet kan vara att:

- utbilda personal och ledare gällande kvalitet och utvärdering inom småbarnspedagogiken

och/eller

- utveckla och systematisera kvalitetsarbetets och utvärderingens strukturer inom småbarnspedagogiken

och/eller

- intrakommunal eller interkommunalt nätverksarbete gällande kvalitet och utvärdering inom småbarnspedagogiken

och/eller

- anställa en person som koordinerar eller styr kvalitetsarbete och utvärdering inom småbarnspedagogiken.

Därutöver kunde finansieringen användas för att utveckla ledarskapet inom småbarnspedagogiken. (Undervisnings- och kulturministeriet, 2022)

En annan viktig ram för arbetet var att Esbo svenska bildningstjänster (Svebi) anmält sig till en Valssi-pilot och hade som tanke att ta i bruk Valssi som en central del av sin kvalitetshantering. Min uppgift var att leda Valssi-pilot-arbetet, dra nytta av erfarenheter från piloten och integrera Valssi-utvärderingsarbetet med övriga kvalitetshanteringsprocesser på Svebi.

Enligt Salonen behövs det till näst en planeringsfas där utvecklingsarbetets idé förädlas och tas vidare. I det här skedet är det viktigt att producera en skriftlig utvecklingsplan som beskriver bland annat syfte, faser, aktörer, ansvarsfördelningar och material på en sådan noggrannhetsnivå som är möjlig i ett tidigt skede av arbetet. (Salonen, 2013)

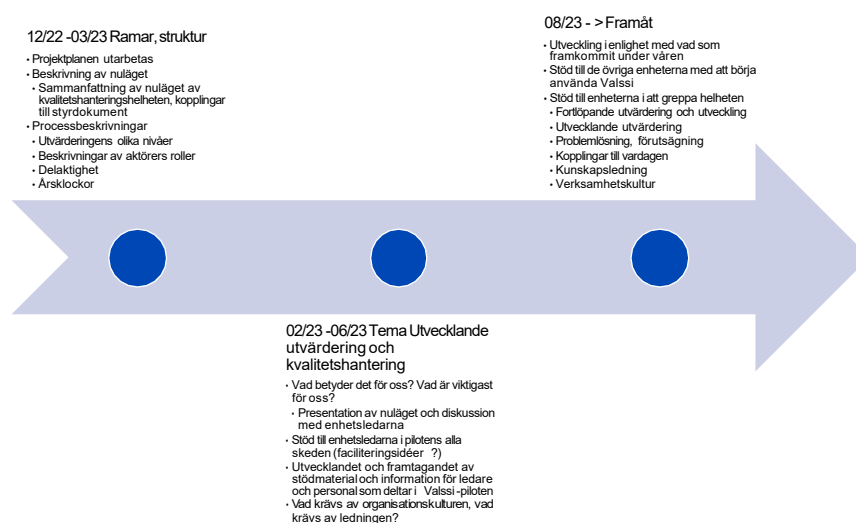
För att bilda mig en uppfattning om hur helheten skulle kunna se ut, blev nästa steg att börja brett med informationsinsamling. Jag bekantade mig bland annat med central lagstiftning, centrala styrdokument, som den lokala planen för småbarnspedagogik och grunderna och rekommendationerna för utvärderingen av småbarnspedagogikens kvalitet, organisationsstrukturen för Svebis småbarnspedagogik, tidigare element av utvärdering och kvalitetshanteringen i organisationen, material gällande kvalitetshantering i allmänhet samt kvalitet inom småbarnspedagogiken och material gällande bakgrunden till och användningen av Valssi. Jag gick med i utvärderingsnätverket för småbarnspedagogikens kvalitet, som upprätthålls av NCU, som upprätthåller en Howspace-sida där ämnet diskuteras aktivt av professionella i hela Finland.

I det här skedet kom vi överens om att målsättningen för projektet är att systematisera och utveckla kvalitetshanteringen och utvärderingen inom småbarnspedagogiken på svenska bildningstjänsterna i Esbo. Jag presenterade en tidig projektplan som bestod av en approximativ tidsram för projektet mellan december 2022 och december 2023. I den här projektplanen var tiden fram till mars 2023 en förberedande fas med

kunskapsinsamling, bearbetning och beskrivning. Från februari 2023 till juni 2023 skulle den förberedande fasens material presenteras och diskuteras med de småbarnspedagogiska enheternas ledare, Valssi-piloten skulle genomföras på pilotenheterna och jag skulle utveckla stödmaterial. Hösten 2023 dedikerades till vidareutveckling och stöd till enheterna att ta till sig helheten. Vid det här skedet kallades det ständiga slutresultatet av arbetet för en ”kvalitetshanteringens manual för ledarna” eller ”Svebis modell”.

Tidsram för projektet

6

Figur 1: Tidsram för projektet i inledande fasen, januari 2023

Enligt Salonen är förfasen i ett utvecklingsprojekt ofta kort och handlar om att utvecklingsplanen tas till ”fältet”, presenteras där och senare arbetsskeden koordineras. (Salonen, 2013)

Projektets tidiga syfte, ramar och tidtabell presenterades, diskuterades och utvärderades i januari 2023 var för sig med Svebis utvecklingschef, utbildningschef, direktör samt ledande daghemsföreståndare. Vi kom även överens om att projektets styrning kommer att ske genom regelbunden presentation, diskussion och utvärdering av projektet tillsammans med centrala intressenter (ledning, förvaltning, ledare inom småbarnspedagogik).

Enligt Salonen är utförandefasen ofta den längsta fasen i ett utvecklingsprojekt och den som kräver mest arbete. Man utför det man planerat. (Salonen, 2013)

Det följande skedet av arbetet var det egentliga arbetet för det syfte och mot de mål vi ställt. Jag fortsatte samla och bearbeta information, utveckla material och ledde Valssi-piloten som var en central process under våren och som jag här presenterar i ett eget kapitel. Under våren 2023 samlade jag även kunskap om olika faciliteringsmetoder, utvecklade metodmaterial och gick bland annat en utbildning i dialogpaus-metoden för att kunna testa olika arbetsmetoder på enheternas utvärderingstillfälle.

I början av mars 2023 presenterade jag projektet första gången för samtliga ledare inom småbarnspedagogik och vi diskuterade centrala innehåll och deras önskemål. Ett centralt önskemål var konkret stödmaterial för ledarna att genomföra Valssi-relaterade uppgifter. Det här ledde till att jag utökade delen av handboken jag kallar metodmaterial, som bland annat innehåller material ämnat för att användas vid enhetens gemensamma utvärderingstillfälle, i samband med att enhetens utvecklingsplan görs och som stöd för implementeringen av utvecklingsåtgärder. För att stöda personalens utvecklingsarbete och öka sannolikheten för att utvecklingsåtgärderna som personalen planerar att ta i bruk, inkluderade jag bland annat ett verktyg som baserar sig på Peter Gollwitzers strategiska och avsiktliga modell för att uppnå önskat beteende; implementation intention (Bargh & Gollwitzer, 1994).

I mars ordnades även en utvecklingsdag för hela Svebis småbarnspedagogiks personal på Dipoli i Otnäs, där jag deltog med en poster som presenterade projektet.

Salonen har valt att beskriva utvärderingen som en skild fas, även om han poängterar att det lika väl kunde vara något som ingår i alla skeden av utvecklingsarbetet. Arbetet utvärderas och skickas sedan tillbaka för vidareutveckling eller så går arbetet till nästa skede. (Salonen, 2013)

I det här utvecklingsprojektet har utvärdering ingått i alla skeden och fungerat som en del av projektstyrningen.

4.3 Valssi-pilot våren 2023

Svenska bildningstjänsterna i Esbo hade hösten 2022 anmält sig som frivilliga att vara med i ett pilotprogram och testa Valssi våren 2023 innan den egentliga lanseringen av systemet i augusti 2023. Svebi valdes med i piloten av NCU och fem daghem, under ledningen av 3 enhetsledare, anmälde sig som frivilliga och togs med i piloten. Piloten genomfördes mellan januari och juni 2023.

4.3.1 Förberedande skede

Januari och februari 2023 var ett förberedande skede inför piloten. I det förberedande skedet bekantade vi oss med Valssi-processens skeden, gjorde upp ansvarsfördelningar och valde temaområde för utvärderingen. I det här skedet erbjöd NCU 13 olika teman man kunde välja mellan. De deltagande daghemmens ledare valde att utvärdera temat ”leken”.

Gällande ansvarsfördelningen kom vi överens om att jag i piloten ansvarar för att skicka ut enkäten, ta ut den kvantitativa rapporten, bearbeta de kvantitativa svaren, göra upp ett botten och instruktioner för gruppdiskussionen, bearbeta materialet från gruppdiskussionerna, förbereda olika modeller för enhetsdiskussionerna samt ansvara för genomförandet och utvärderingen av enhetsdiskussionerna. Slutligen kom vi överens om att jag skriver ett förslag till text för de allmänna delarna av enheternas utvärderingsrapporter. Enheternas ledare ansvarade för att informera sin personal i olika skeden av processen, resursera tid, utrymme och personal för att genomföra gruppdiskussionerna samt samla in dokumentationen av dessa. Ledarna ansvarade dessutom för att skriva enhetens utvärderingsrapport efter avslutad utvärdering.

Ansvarsfördelningen i piloten var annorlunda än ansvarsfördelningen kommer att vara i den framtida kvalitetshandlingen och utvärderingen på Svebi.

4.3.2 Tekniska problem

Valssi-datasystemet upprätthålls som tidigare nämnt av NCU. Systemet hämtar sin information från informationsresursen inom småbarnspedagogiken, ”Varda”, vilken upprätthålls av utbildningsstyrelsen.

I Varda finns uppgifter om verksamhetsställen och personalen inom småbarnspedagogiken. Varda är ett rätt så nytt datasystem, i och med att det tagits i bruk stegvis under åren 2019 - 2020. (Utbildningsstyrelsen, 2023)

För att kunna använda Valssi-verktyget krävdes det att kommunens Varda-uppgifter överförts korrekt samt att ett nytt fält i Varda-uppgifterna, personalens e-postadresser, införts korrekt. Under våren 2023 blev det klart att flera kommuner hade utmaningar med att uppnå det här, bland dem Esbo. Kommunens systemleverantör arbetar för att lösa problemet, men det blev tidigt klart att vi inte i piloten kommer att kunna använda oss av Valssi för datainsamling.

För att ändå kunna genomföra utvärderingen och lära oss så mycket som möjligt av processen under våren, valde vi att simulera en Valssi-process genom att lägga in Valssi-frågorna gällande leken i kommunens egna enkätprogram, Webropol, och skicka ut enkäten för hand till personalen. (Det blev senare klart från NCU:s sida att det här inte är önskvärt och att datainsamling endast skall genomföras genom Valssis egna system.)

4.3.3 Enkätutvärdering

Det första egentliga steget av utvärderingen genomfördes mellan 16. mars och 11. april 2023. Vi hade valt tidsperioden på basis av NCU:s rekommendationer samt egna uppskattningar om hur mycket tid det behövs för att alla skall ha möjlighet att svara, att vi skall hinna påminna eller uppmuntra respondenterna att svara, samt kontra eventuella tekniska problem. Svarsprocenten kollades upp två gånger under svarsperioden och svaren påminnes att svara vid två gånger. 29.3.2023 hade 27% av respondenterna svarat och en påminnelse skickades ut. 5.4.2023 hade 56% av respondenterna svarat och en andra påminnelse skickades ut. Den slutliga svarsprocenten var 73%.

Efter att svarstiden tog slut, tog vi ut en rapport, vilken behandlades kort och delades med alla småbarnspedagogikens ledare i Esbo samt användes som underlag i förberedandet av enhetens utvärderingstillfälle. Den kvantitativa rapporten i Valssi-processen tas enbart ut gemensamt för hela anordnaren av småbarnspedagogik och inte till exempel skilt för varje

verksamhetsställe. Rapporten visar ett medeltal för varje påstående i enkäten samt visar spridningen av svaren.

4.3.4 Gruppdiskussion

Det andra skedet i utvärderingen var att temat ”leken” diskuteras i grupp av personalen som till vardags arbetar i samma barngrupp. Diskussionen i gruppen skulle gärna ordnas så fort som möjligt efter att enkäten stängts, så att frågorna och de egna svaren är i färskt minne. Man kunde delta i diskussionen även om man av någon orsak inte kunnat svara på enkäten.

Instruktionerna till ledarna inkluderade att ett lugnt utrymme och känslan av att situationen i den egna barngruppen är i ordning under diskussionen ger personalen möjlighet till en bra dialog. Hur lång tid som kan ges för diskussionen valde enheten själv.

Förslagen på diskussionsfrågor kom från Valssi, men de uteslöt inte att andra aspekter av temat fick behandlas. Grupperna fick ett färdigt dokument med instruktioner och frågor som underlag för diskussionen.

Diskussionens syfte är att identifiera vad som är det aktuellt och viktigt gällande ämnet i just den egna barngruppen. Från diskussionen dokumenterade grupperna sina egna styrkor och utvecklingsområden gällande ämnet. Dokumentationen gav till den egna enhetens ledare.

4.3.5 Enhetens utvärderingstillfälle

Valssi-utvärderingens tredje och sista skede är hela enhetens gemensamma utvärderingstillfälle. I piloten deltog fem enheter under tre ledare. I juni 2023 hade dessa enheter sina årliga planeringsdagar. De enheter som har samma ledare ordnade sina tillfällen tillsammans, så det handlade om tre planeringstillfällen. Jag fick möjligheten att ordna utvärderingstillfället för enheterna under de här planeringsdagarna. Jag planerade tre olika upplägg för utvärderingstillfällena, för att testa och utvärdera dem i verkligheten. De olika uppläggen var också olika långa, då personalens gemensamma planerings- och utvärderingstid är knapp och det finns ett stort tryck att få olika saker att rymmas i dessa dagar.

Det kortaste upplägget för ett utvärderingstillfälle var 1 timme och 15 minuter, och det längsta 2 timmar och 30 minuter. Gemensamt för alla tillfällen var att de innehöll presentation av utvärderingens centrala resultat så långt, diskussion kring dem och fördjupning av ämnet. Dessutom innehöll de en workshop där enheterna och grupperna tog fram målsättningar och bestämde utvecklingsåtgärder gällande temat. Sammanlagt deltog kring 50 personer i dessa tillfällen.

Utvärderingstillfällena utvärderades på ett papper vid utvägen med hjälp av metoden ”net promoter score” (NPS). Utvärderingsfrågan löd ”Hur sannolikt skulle du rekommendera detta tillfälle för en vän eller kollega?”. Svartalternativen var från 0 - 10 där 0 stod för ”inte alls sannolikt” och 10 för ”mycket sannolikt”. NPS tolkas så att svar 0 - 6 räknas som kritiker, 7 - 8 som neutrala och 9 - 10 som ambassadörer. Genom att ta andelen ambassadörer och subtrahera andelen kritiker får man ett värde mellan -100 och 100. Värdet över 30 räknas som bra, över 50 som utmärkta och över 80 som världsklass. (Net promoter system, 2023)

De tre utvärderingstillfällena fick alla utmärkta resultat, med ett medelvärde på 81. Nästan alla deltagare, 48 personer, valde att svara. Förutom NPS ombads deltagarna ge kvalitativ feedback och förbättringsförslag till sin egen ledare.

Efter enheternas utvärderingstillfällen var det enheternas ledares uppgift att ta fram enhetens utvärderingsrapport med följande rubriker som kommer direkt från utvärderingssystemet Valssi:

1. Kort beskrivning av genomförandet av utvärderingen
2. Material som använts i utvärderingen
3. Utvärderingens centrala resultat (styrkor)
4. Utvärderingens centrala resultat (utvecklingsområden)
5. Utvecklingsplan och åtgärder
6. Plan för uppföljning av utvecklingsåtgärderna

Jag tog fram ett rapportbotten och erbjöd en text för delarna 1 och 2 som är gemensam för samtliga enheter. Ledarna fick sedan redigera dessa delar om de så önskade. Ledarna

redigerade inte delarna. Rapporterna lämnades enligt överenskommelse in först i början av hösten dels på grund av sommarlovet, dels på grund av att vissa åtgärder och uppföljningen ännu preciserades under enheternas och gruppernas planeringstider vid inledandet av höstterminen.

4.4 Från pilot till produkt

Då största delen av arbetet redan är utfört kommer arbetet till finslipningsfasen som kan vara ett tidskrävande och arbetsdrygt skede. Till det här skedet kan man även räkna presentationen av produkten för slutanvändare och övriga berörda. I det sista skedet har man åstadkommit en färdig produkt av någon sort, till exempel en handbok, broschyr eller ett evenemang. (Salonen, 2013)

I början av hösten 2023 beaktade jag lärdomar från pilotprojektet med Valssi och började jobba på en handbok för kvalitetshantering och utvärdering för svenska småbarnspedagogiken i Esbo. Den här handboken skulle innehålla en beskrivning av och instruktioner för de centrala delarna av småbarnspedagogikens kvalitetshantering på Svebi i enlighet med principerna för utvecklande utvärdering. Innehållet i handboken fungerar som ett referat och innehåller även länkar till källor för vidare läsning och fullständiga instruktioner.

Innehållet är tänkt som stöd och inspirationsmaterial för förvaltningen och ledarna inom småbarnspedagogik och innehåller även tips, metoder och botten som kan användas och bearbetas i enlighet med det aktuella behovet.

Stommen till handboken bestod av material som redan testats med och presenterats för centrala intressenter under våren och i piloten. Höstens arbete bestod förutom av att sammanfatta och organisera materialet logiskt av att finslipa och utveckla materialet, skaffa mer information där det fanns luckor samt att sätta ihop allt på ett sätt som skulle vara visuellt lätt att navigera i och hitta det som behövs. Ett format som stödde dessa krav och som jag valde att använda var en powerpointpresentation uppdelad i delar, med innehållsförteckning och rikligt med länkar inom dokumentet samt länkar till material som finns på internet, till exempel finlex, NCU:s och UBS webbsidor.

Eftersom handbokens användare dels skulle vara sakkunniga på förvaltningen, dels ledare inom småbarnspedagogik, delade jag upp innehållet i en allmän del, förvaltningens del och ledarnas del. Dessa delar delade jag sedan upp i tematiskt olika delar för att underlätta navigeringen i dokumentet och för att användaren snabbt skulle kunna hitta just det material hen behöver för tillfället.

Under hösten presenterade jag det centrala innehållet och innehållet diskuterades regelbundet med utvecklingschefen på Svebi samt på två större tillfällen, ett ämnat för hela Svebis förvaltning och ett ämnat för alla ledare inom småbarnspedagogik samt alla rektorer inom Svebi.

Då produkten började vara färdig, presenterade jag den för de två ledande daghemsföreståndarna i mitten av november 2023. Den 7.12.2023 presenterades den färdiga produkten för samtliga ledare inom småbarnspedagogik på Esbo svenska bildningstjänster. Jag beaktade kommentarerna från de här tillfällena och färdigställde produkten.

4.5 Etiska överväganden

I det här examensarbetet har jag beaktat Arene:s ”Etiska rekommendationer för examensarbeten på yrkeshögskolor”. Arene:s rekommendationer följer Forskningsetiska delegationens (TENK) riktlinjer för god vetenskaplig praxis och har granskats och godkänts av TENK. (Arene, 2019) Jag har även bekantat mig med Forskningsetiska delegationens riktlinjer gällande etiska principer för humanforskning och etikprövning inom humanvetenskaperna i Finland och följer dessa.

Jag förbinder mig att arbeta öppet, hederligt och noggrant. Gällande upphovsrätt har jag beaktat att då jag använt mig av material som utarbetats av andra så nämns alltid författaren eller ursprunget som en källa.

Jag har diskuterat med beställaren gällande möjligheten att skriva mitt examensarbete om den här processen och har fått tillstånd till det. Etikprövning behövs inte.

Examensarbetet är ett verksamhetsinriktat arbete. Arbetet innehåller inga sådana uppgifter som betraktas i dataskyddslagen eller i bestämmelser om integritetsskydd har behandlats. Gällande småbarnspedagogikens ledningsstruktur har jag i arbetet nämnt vissa arbetstitlar på Esbo stad, vilka är offentlig information och går att hitta på kommunens webbsidor. Inga personuppgifter behandlas i arbetet.

Jag har varit projektanställd hos beställaren under den här processen. Finansieringen för projektet har kommit till stor del genom undervisnings- och kulturministeriets specialstatsunderstöd och jag har i ett tidigare kapitel redovisat för vilka ramar understödet satte för arbetet.

Beställaren har nyttjanderätt för produkten som utarbetas i anslutning till det här examensarbetet.

5 Resultat och diskussion

I det här kapitlet presenteras resultatet av det här verksamhetsinriktade arbetet. Vidare diskuteras resultatet och förslag för framtida utvecklingsarbete läggs fram.

5.1 Esbo svenska bildningstjänsters handbok för kvalitetshandtering inom småbarnspedagogiken

Den färdiga handboken består av en powerpointpresentation på 70 sidor och innehåller den väsentligaste informationen gällande modellen för kvalitetshandtering och utvärdering inom småbarnspedagogiken på svenska i Esbo. Handboken är indelad i tre huvudsakliga delar, en ämnad för alla användare, en för användare på anordnarnivå och en för användare på enhetsnivå. Jag har kallat delarna för ”allmänt”, ”förvaltningen” och ”ledarna”. Handboken innehåller beskrivningar, instruktioner och referat samt länkar till vidare läsning samt fullständiga källor. Vidare innehåller handboken tips och idéer för ordnandet av enheternas utvärderingstillfällen samt för att lyckas med implementeringen av utvecklingsåtgärder.

Den färdiga handboken kommer att finnas tillgänglig för användarna på Esbo svenska bildningstjänsters intranät, som kallas ”Svebix”, där organisationen tillhandahåller sina interna instruktioner och övriga delade dokument.

5.2 Diskussion

Handboken som skapades är ett levande dokument som kommer att behöva uppdateras och utvecklas kontinuerligt för att hållas relevant. Även om materialet presenterats för de kommande användarna under åtskilliga tillfällen under projektets gång och mottagandet har varit positivt, så kommer användbarheten av handboken först att sättas på prov då modellen tagits i bruk och de beskrivna processerna har gått igenom en eller flera gånger.

Handboken innehåller en mycket information som finns att tillgå på en djupare kunskapsnivå någon annanstans. Jag har valt att förkorta och referera centrala delar av det här materialet i handboken istället för att enbart länka till materialet i fulltext. Orsaken till det här valet är en önskan om att stöda ledarna inom småbarnspedagogik i den hektiska vardagen genom att skapa ett dokument som ger en helhetsbild av ämnet så snabbt som möjligt. Som alltid då man förkortar material så betyder det att man utelämnar information och risken är att en del av användarna bara bekantar sig med handboken och inte läser de fullständiga dokumenten.

Principen för utvecklande utvärdering är central för modellen som presenteras. I utvecklande utvärdering kan man säga att de viktigaste resultaten är den självinsikt och fördjupade, eller uppfriskade, kunskap om det utvärderade temat som var och en som deltar i utvärderingen tar med sig. Viktiga resultat är även de lokala utvecklingsåtgärder som görs som ett resultat av utvärderingen. Då sammandrag för utvärderingar sedan görs på anordnarnivå och då information om utvärderingsarbetet förmedlas, kommer det att vara viktigt att hålla fast vid det här, trots att det kan vara frestande att plocka ut kvantitativa data från enkätskedet som centrala resultat. Principen för utvecklande utvärdering kommer att behöva värnas om för att den skall ha möjlighet att gro.

Vidare utveckling av organisationens kvalitetshantering är att rekommendera. Modellen som beskrivs i handboken är förhoppningsvis ett steg i rätt riktning, då mer

uppmärksamhet riktas på den ständiga utvecklingen av verksamheten och på utvecklingen av kvalitetskulturen. I framtiden kunde det vara meningsfullt att utvärdera effektiviteten av de utvecklingsåtgärder som processen för med sig. För att bilda en bättre uppfattning om helheten som kvalitetsutvecklingssystemet beskriver krävs också vidare arbete.

Källor

Aho, S., Hautakangas, P., & Saari, K. (2021). Arvioinnin juurruttaminen osaksi varhaiskasvatuksen arkea. I K. Rintakorpi (Red.), *Kehittävä arviointi ja oppiva yhteisö varhaiskasvatuksessa*. Laurea-julkaisut (177). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-626-6>

Arene. (2019). *Etiska rekommendationer för examensarbeten på yrkeshögskolor*. Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Rapportit/2020/ETISKA%20REKOMMENDATIONER%20F%C3%96R%20EXAMENSARBETEN%20P%C3%85%20YRKESH%C3%96GSKO-LOR_2020.pdf?t=1578480382

Bargh, J. A., & Gollwitzer, P. M. (1994). Environmental control of goal-directed action: Automatic and strategic contingencies between situations and behavior. In W. D. Spaulding (Ed.), *Integrative views of motivation, cognition, and emotion* (pp. 71–124). University of Nebraska Press.

Benjaminsson, P. & Laakso, M. (2021). Lapsen ääni kuuluviin varhaiskasvatuksen arvioinnissa. I K. Rintakorpi (Red.), *Kehittävä arviointi ja oppiva yhteisö varhaiskasvatuksessa*. Laurea-julkaisut (177). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-626-6>

Dahlberg G., Moss P., Pence A. (2013). *Beyond Quality in Early Childhood Education and Care: Languages of Evaluation*. 3rd ed. London: Routledge.

Dale, B., (2016). *Managing Quality: An Essential Guide and Resource Gateway.*, John Wiley & Sons, Incorporated.

Duffy, G. L. (2013). *Modular kaizen: Continuous and breakthrough improvement*. ASQ Quality Press.

Durant, W. (2022). *The Story of Philosophy*. Yhdistynyt kuningaskunta: Dover Publications.

Gallo, I. S., & Gollwitzer, P.M. (2007). Implementation intentions: A look back at fifteen years of progress. *Psichotema*, 19(1), 37-42.

Harkoma, S., Sarkkinen, T. & Vlasov, J. (2023). *Valssi-käsikirja*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/Valssin-kasikirja-final-7_2023.pdf

Hubbard, Douglas W. (2014). *How to Measure Anything: Finding the Value of Intangibles in Business*. John Wiley & Sons, Incorporated. ProQuest Ebook Central

Karvi. (2023). *Utvärderingsverktygen i Valssi*. Hämtad 6.11.2023. Tillgänglig: <https://www.karvi.fi/sv/utvarderingar/smabarnspedagogik/ett-digitalt-kvalitetsutvarderingssystem-valssi/utvarderingsverktygen-i-valssi>

Lag om småbarnspedagogik 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2018/20180540>

Lag om Nationella centret för utbildningsutvärdering 30.12.2013/1295.
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2013/20131295>

Moitus, S. & Kamppi, P. (2020). *Utvecklande utvärdering vid nationella centret för utbildningsutvärdering*. Sammanfattningar (10:2020).

Moss, P. (2016). *Why can't we get beyond quality?*. Contemporary Issues in Early Childhood, 17(1), 8–15. <https://doi.org/10.1177/1463949115627895>

Net promoter system. (2023). *Measuring your net promoter score*. Bain & Company. Hämtad 21.12.2023. Tillgänglig: <https://www.netpromotersystem.com/about/measuring-your-net-promoter-score/>

Nissinen, E. (25. Maj 2023). Neuvoista parhain (ja surkein). *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000009586151.html>

Oksi, A., (2021). Kasvattajan sitoutuminen vuorovaikutukseen lapsen kanssa. I K. Rintakorpi (Red.), *Kehittävä arviointi ja oppiva yhteisö varhaiskasvatuksessa*. Laurea-julkaisut (177). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-626-6>

Repo, L. (5. Maj 2019). *Vuorovaikutus prosessilaadun ytimessä*. [PowerPoint-presentation]. Johtajuusfoorumi. <https://johtajuusfoorumi.fi/wp-content/uploads/sites/5/2019/04/Laura-Repo-Vuorovaikutus-prosessilaadun-ytimess%C3%A4.pdf>

Salonen, K. (2013). *Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille opettajille ja TKI-henkilöstölle*. Juvenes print. Tampere.

Statsrådet. (2023). *Ett starkt och engagerat Finland - Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering 20.6.2023*. Statsrådets publikationer (2023:59). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-795-9>

Statsrådet. (2019). *Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019 Osallistava ja osaava Suomi - sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta*. Statsrådets publikationer (2019:31). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>

Svenska bildningstjänster. (2024). Förvaltningens personal och ansvarsområden. Essi. [Essi – Etusivu \(sharepoint.com\)](https://sharepoint.com)

Terminologicalcentralen. (2023). *Samling av fackspråkliga ordlistor och ordböcker*. <https://termipankki.fi/tepa/sv/>

Undervisnings- och kulturministeriet. (2.6.2022). *Johtamisen, laadun ja arvioinnin kehittäminen Espoon suomen- ja ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa*. OKM/755/520/2022.

Undervisningssektorns fackorganisation OAJ. (2019). *Arbetstidsbestämmelser för lärare inom småbarnspedagogik*. OAJ. [arbetstidsbestammelser-for-larare-inom-smabarnspedagogik_1_2019.pdf \(oaj.fi\)](https://www.oaj.fi/arbetsvillkor/arbetsvillkor-for-larare-inom-smabarnspedagogik-1-2019.pdf)

Utbildningsstyrelsen. (2016). *Vaikuttava varhaiskasvatus*. (Opetushallituksen tilannekatsaus toukokuu 2016). https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/176639_vaikuttava_varhaiskasvatus_tiivistelma.pdf

Utbildningsstyrelsen. (2022). *Grunderna för planen om småbarnspedagogik*. (Föreskrifter och anvisningar 2022:2b). <https://www.oph.fi/sv/statistik-och-publikationer/publikationer/grunderna-planen-smabarnspedagogik-2022>

Utbildningsstyrelsen. (2023). *Informationsresursen inom småbarnspedagogiken, Varda*. Hämtad 21.10.2023. Tillgänglig: <https://www.oph.fi/sv/tjanster/informationsresursen-inom-smabarnspedagogiken-varda>

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. (2019). *Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet*. Nationella centret för utbildningsutvärdering. (Publikationer 3:2019)